

DOSTĘP CUDZOZIEMCÓW DO ŚWIADCZEŃ ZABEZPIECZENIA SPOŁECZNEGO W POLSCE

KAROLINA ŁUKASZCZYK

Definicja „zabezpieczenia społecznego” przyjęta na potrzeby raportu:

- ✘ Szeroka definicja obejmującą wszystkie świadczenia ujęte w przewodnikach MISSOC:
 - ✘ opieka zdrowotna,
 - ✘ świadczenia pieniężne z tytułu choroby, macierzyństwa i ojcostwa, inwalidztwa, wypadków przy pracy i chorób zawodowych
 - ✘ emerytury i świadczenia z tytułu podeszłego wieku
 - ✘ renty rodzinne,
 - ✘ świadczenia rodzinne,
 - ✘ bezrobocie,
 - ✘ opieka długoterminowa,
 - ✘ świadczenia minimalne z pomocy społecznej.

- ✘ Cudzoziemcy = obywatele państw trzecich

Model dostępu przyjęty przez PL (1):

- ✘ opiera się on przede wszystkim na systemie ubezpieczeniowym → dostęp cudzoziemców na takich samych zasadach jak w przypadku obywateli polskich:
 - ✘ pracujący i/lub pracodawcy odprowadzają odpowiednie składki,
 - ✘ kryteria: długość zatrudnienia, staż ubezpieczenia, wysokość odprowadzanych składek
- ✘ świadczenia z tytułu bezrobocia, świadczenia opieki zdrowotnej → składkowe, ale zakres podmiotowy uprawnionych cudzoziemców jest węższy (ostatnie zmiany!)
- ✘ charakter nieskładkowy (finansowane z ogólnych wpływów z podatków) → jedynie pomoc społeczna, świadczenia rodzinne oraz opieka długoterminowa; stosunkowo wąska grupa uprawnionych cudzoziemców (ostatnie zmiany!).

Model dostępu przyjęty przez PL (2):

✘ dwutorowe podejście do kwestii dostępu cudzoziemców do świadczeń zabezpieczenia społecznego:

✘ szeroki dostęp cudzoziemców do zdecydowanej większości świadczeń ubezpieczeniowych,

ALE

✘ ograniczony do programów zaopatrzeniowych i pomocy społecznej.

✘ założenie, iż przebywający w Polsce cudzoziemcy powinni być samowystarczalni ekonomicznie (zarówno na etapie przyjazdu do Polski jak i w trakcie pobytu na jej terytorium),

Model dostępu przyjęty przez PL (3):

✘ od 1 maja 2014 r. zmiana w tym zakresie:

✘ świadczenia rodzinne, świadczenia z tytułu bezrobocia oraz renta socjalna dostępne dla osób przebywających w Polsce na podstawie zewwoleń czasowych związanych z wykonywaniem pracy (implementacja dyrektywy „single permit”),

✘ rekomendacja zawarta w dokumencie strategicznym pt: „*Polityka migracyjna Polski – stan obecny i postulowane działania*”:

„należy dążyć do osiągnięcia przez cudzoziemca samowystarczalności ekonomicznej, oznaczającej możliwość utrzymania się cudzoziemca i jego rodziny bez pomocy ze środków publicznych”.

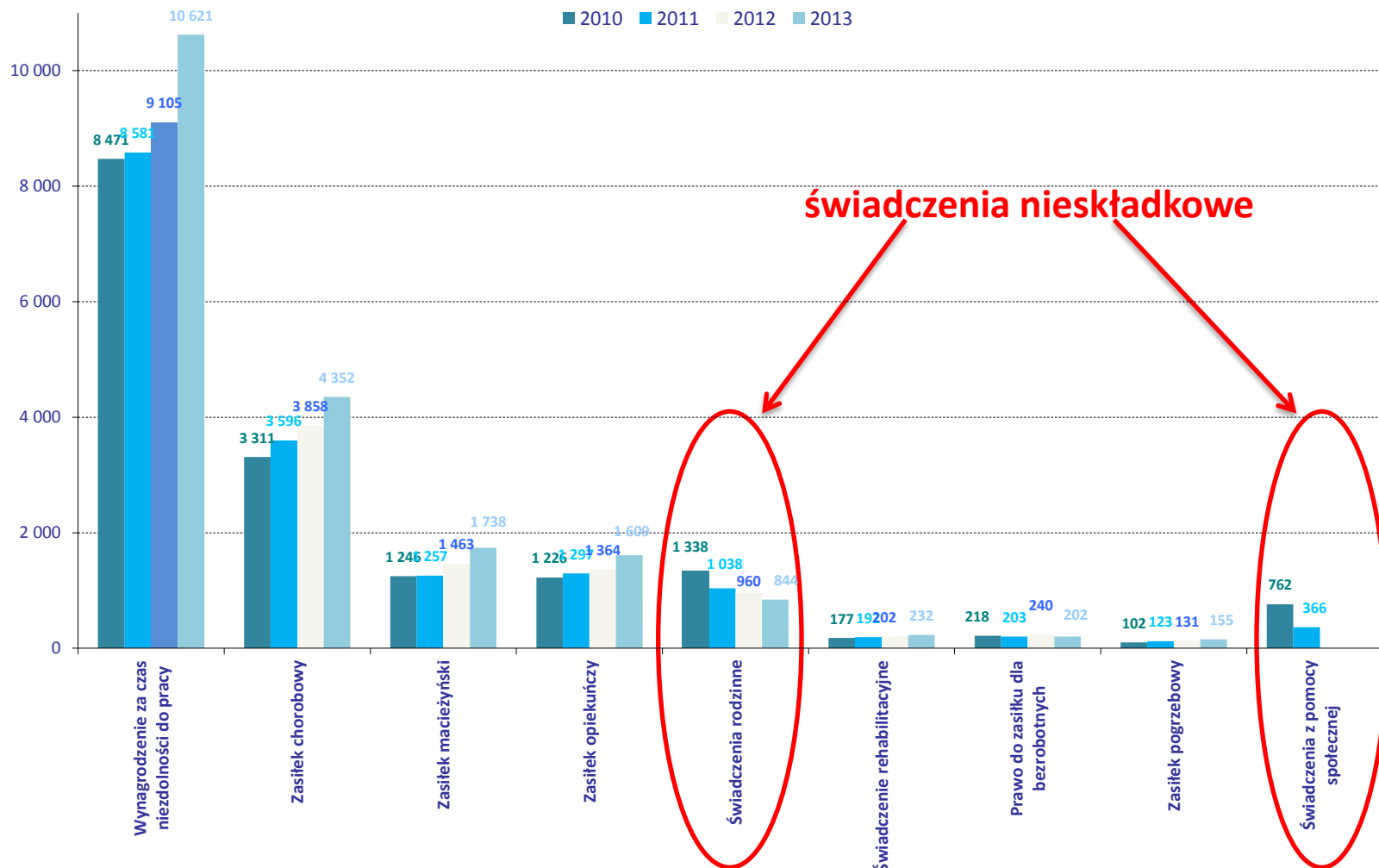
Brak danych dotyczących skali
poboru:

✳️ świadczeń opieki zdrowotnej,

✳️ emerytur,

✳️ rent.

Korzystanie przez cudzoziemców z wybranych świadczeń (1)

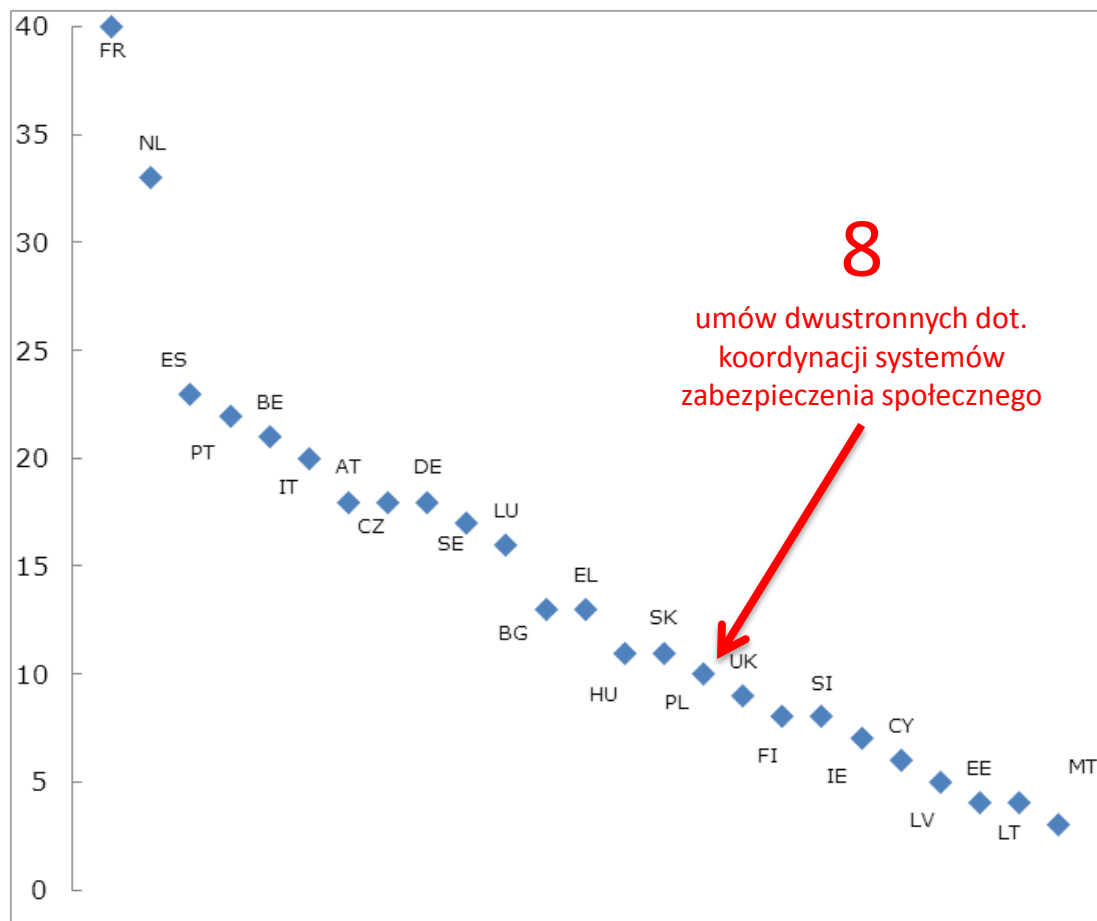
Korzystanie przez cudzoziemców z wybranych świadczeń (2)

- ✘ pomimo tendencji wzrostowej, korzystanie przez cudzoziemców ze świadczeń społecznych (zarówno w ramach programów składkowych oraz nieskładkowych) nie jest częstym zjawiskiem,
- ✘ świadczenia ubezpieczeniowe:
 - ✘ 2013 r.: poniżej **20 tys.** obywateli państw trzecich (26% wszystkich uprawnionych/zgłoszonych do ZUS);
- ✘ świadczenia nieskładkowe:
 - ✘ ok. **0,02%** wśród wszystkich osób otrzymujących te świadczenia w Polsce;
 - ✘ liczba osób potencjalnie uprawnionych do otrzymywania tych świadczeń (czytaj: m.in. posiadających stosowne zezwolenia pobytowe) **↑** ale liczba cudzoziemców pobierających świadczenia **↓** (!!!);
- ✘ cudzoziemcy są płatnikami netto polskiego systemu ubezpieczeń społecznych + programy nieubezpieczeniowe nie generuje dużych kosztów.

...wyzwania (1)

- ✖ zewnętrzny wymiar polskiego systemu zabezpieczenia społecznego

Wykres: Liczba umów dwustronnych zawartych przez PCz

Źródło: EMN Synthesis Report „Access of Migrants to Social Security Benefits”

...wyzwania (2)

- ✘ zewnątrzny wymiar polskiego systemu zabezpieczenia społecznego:
 - ✘ brak umów z Białorusią, Wietnamem, Chinami oraz Rosją – państwami pochodzenia najliczniejszych grup migrantów aktywnych zawodowo w Polsce;
 - ✘ 2013 r. – do ponad połowy OPT zgłoszonych do ubezpieczenia społecznego w Polsce nie mają zastosowania przepisy dot. koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego;

ale....

- ✘ w przypadku braku istnienia bilateralnych regulacji, cudzoziemcy mogą otrzymywać świadczenia emerytalne, ale są one wypłacane na konto bankowe w Polsce lub do rąk osoby upoważnionej, zamieszkałej w Polsce.

...wyzwania (3)

- ✘ stosunkowo niewielki odsetek pracujących w Polsce cudzoziemców, którzy objęci są ubezpieczeniem społecznym – wielu cudzoziemców pracuje w „szarej strefie”;
- ✘ Przyszłe wyzwanie: wysokość świadczeń emerytalnych otrzymywanych z polskiego systemu ubezpieczenia społecznego będzie stosunkowo niska, a niekiedy również niższa od emerytury minimalnej (ok. 850 zł):
 - ✘ ↑ OPT wzrostu zagrożenia ubóstwem wśród niektórych grup migrantów + ↑ wydatków państwa na dopłaty do emerytur minimalnych
 - ✘ cudzoziemcy, których może to dotyczyć:
 - 1) cudzoziemcy, które przyjechali do PL starszym wieku produkcyjnym,
 - 2) migranci sezonowi/cyrkulacyjni,
 - 3) cudzoziemcy, którzy przepracowali w Polsce większą część ich życia, ale których zarobki są stosunkowo niskie.

Dziękuję za uwagę!

Europejska Sieć Migracyjna

ESM Polska | www.emn.gov.pl

KAROLINA ŁUKASZCZYK

Krajowy Punkt Kontaktowy Europejskiej Sieci Migracyjnej w Polsce

e-mail: karolina.lukaszczyk@msw.gov.pl